

РОЗДІЛ 3 ПОЧАТКОВА ОСВІТА

УДК 373.091.26(477+480)

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.2.1>

Наталія АВРАМЕНКО

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри філології та гуманітарних наук, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», вул. Грушевського, 13, м. Вінниця, Україна, 21050

ORCID: 0000-0003-1241-0261

Лариса КОВАЛЕНКО

кандидат педагогічних наук, завідувач відділу української мови та літератури, мов національних меншин і зарубіжної літератури, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», вул. Грушевського, 13, м. Вінниця, Україна, 21050

ORCID: 0000-0002-3076-1279

Бібліографічний опис статті: Авраменко, Н., Коваленко, Л. (2022). Застосування практичних аспектів фінського досвіду оцінювання навчальних досягнень учнів у Новій українській школі. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 3–9, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.2.1>

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ ФІНСЬКОГО ДОСВІДУ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто застосування практичних аспектів сучасної фінської освіти, які, маючи універсальний характер, можуть становити основу для реформаційних змін в українському освітньому просторі.

Метою роботи є аналіз способів реалізації нових методологічних підходів до оцінювання поступу навчання учнів як складника реформаційних змін у новій українській школі.

Завданнями дослідження є: 1) вивчити особливості шкільної системи оцінювання у школах Фінляндії; 2) розкрити сучасні методичні підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів на різних етапах освітнього процесу; №) з'ясувати основну мету, завдання, інструментарій, функції та види оцінювання навчальних досягнень учнів НУШ.

Методологія дослідження: використовувався теоретичний аналіз законів, Концепцій, психолого-педагогічних, навчально-методичних джерел, навчальних посібників для з'ясування сутності та структури оцінювання навчальних досягнень учнів нової української школи; вивчення та узагальнення вітчизняного і фінського педагогічного досвіду з оцінювання поступу навчання учнів як складника реформаційних змін у НУШ.

З огляду на стратегічні освітні зміни, задекларовані у Концепції Нової української школи, схарактеризовано особливості нових підходів до оцінювання результатів навчання здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти в Україні. Визначено цілі, зміст, моделі, види і форми оцінювання, умови ефективності освітньої діяльності вчителів.

Більш детально розглянуто один із способів загальної системи оцінювання – формувальне оцінювання, практичне застосування якого, за нашими висновками, дозволяє учителю результативно відслідковувати процес просування учня до навчальних цілей і вчасно вносити корективи у навчальний процес, а також слугує для учнів рекомендацією до дії, а не педагогічним вироком.

З урахуванням фінського досвіду у статті висловлено головні характеристики процесу оцінювання навчальних досягнень учнів, якими є гуманність, об'єктивність, послідовність, наступність, обґрунтованість.

Висновки. Процес становлення та розвитку української системи освіти потребує чітко окреслених орієнтирів подальшого розвитку щодо рівневої та критеріальної систем оцінювання навчальних досягнень учнів та вдосконалення ефективних традиційних методик зі збереженням найкращих українських традицій.

Ключові слова: фінська система освіти, реформа освіти, нова українська школа, формувальне оцінювання, методика організації формувального оцінювання.

Natalia AVRAMENKO

Candidate of Pedagogic Sciences, Lecturer at the Department of Philology and Humanity Sciences, Public Higher Educational Establishment «Vinnytsia Academy of Continuous Education», Hrushevskoho str., 13, Vinnytsya, Ukraine, 21050

ORCID: 0000-0003-1241-0261

Laryssa KOVALENKO

Candidate of Pedagogic Sciences, Head of the Department of Ukrainian Language and Literature, Languages of National Minorities and Foreign Literature, Public Higher Educational Establishment «Vinnytsia Academy of Continuing Education», Hrushevskoho str., 13, Vinnytsya, Ukraine, 21050

ORCID: 0000-0002-3076-1279

To cite this article: Avramenko, N., Kovalenko, L. (2022). Praktychni aspekty fins'koho dosvidu otsynuyannya navchal'nykh dosyahnen' uchniv i yikh zastosuvannya v Noviy ukrayins'kiy shkoli [Practical aspects of the Finnish experience of assessing students' achievements and their application in the New Ukrainian School]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 3–9, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.2.1>

APPLICATION OF FINNISH EXPERIENCE PRACTICAL ASPECTS OF EVALUATION OF STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENTS IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The review article considers the specifics of some features of modern Finnish education, which, having a universal character, can be the basis for reformational changes in the Ukrainian educational space.

The aim of the work is to analyze the ways of implementing new methodological approaches to assessing the progress of student learning as part of the Reformation changes in the new Ukrainian school.

Investigate the features of the school assessment system in schools in Finland, to reveal modern methodological approaches to assessing student achievement at different stages of the educational process. Find out the main purpose, objectives, tools, functions and types of assessment of academic achievement of NUS students.

Scientific novelty. In view of the strategic educational changes declared in the Concept of the New Ukrainian School, the peculiarities of new approaches to assessing the learning outcomes of students of general secondary education in Ukraine are characterized. The purposes, the maintenance, models, kinds and forms of estimation, conditions of efficiency of educational activity of teachers are defined.

One of the ways of the general assessment system is considered in more detail - formative assessment, the practical application of which, according to our conclusions, allows the teacher to effectively monitor the student's progress towards learning goals and make timely adjustments to the learning process. not a pedagogical sentence.

Taking into account the Finnish experience, the article describes the main characteristics of the process of assessing student achievement, which are humanity, objectivity, consistency, continuity, validity.

Conclusions. The process of formation and development of the Ukrainian education system requires clearly defined guidelines for further development of the level and criterion systems for assessing student achievement and improving effective traditional methods while preserving the best Ukrainian traditions.

Key words: *finnish education system, education reform, new Ukrainian school, formative assessment, methods of organizing formative assessment.*

Актуальність проблеми. У Політичній пропозиції до проєкту Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленій рішенням Колегії МОН України від 08 грудня 2016 року № 11/1-15, серед першочергових кроків входження української системи початкової і загальної середньої освіти до європейського освітнього простору зазначено такий крок: «Запровадження об'єктивного оцінювання навчальних досягнень учнів...» (Концепція реалізації державної політики, 2016).

Оцінювання навчальних досягнень учнів є невід'ємним складником освітнього процесу. Тому концептуальні зміни у вітчизняній освітній системі неможливі без перегляду і реалізації принципово нових підходів до оцінювання поступу навчання учнів. В Україні проголошено курс на компетентнісну освіту, в умовах якої затребуваним стає такий підхід до оцінювання досягнень учнів, який дає змогу вилучити негативні моменти у навчанні, сприятиме індивідуалізації навчального процесу, підвищенню навчальної мотивації та самостійності учнів.

Проте існують протиріччя між прагненням побудувати процес навчання у загальній середній освіті на компетентнісних засадах, педагогіці партнерства та наявною усталеною формою контролю за навчальними досягненнями учнів, що зводиться лише до накопичення оцінок та фіксації рівня знань, умінь і навичок учнів у класних журналах.

Вирішення проблеми полягає в імplementації сучасної світової практики проведення формуального оцінювання у вітчизняне освітнє середовище: «Визначальною тенденцією у шкільній освіті країн ЄС є підвищення значення формуального оцінювання, що сприяє встановленню повноцінного зворотного зв'язку між вчителями та учнями, формуванню в учнів уміння вчитися та загальної культури оцінювання вчителів» (Політична пропозиція до проекту Концепції «Нова українська школа», 2016).

Актуальними залишаються дослідження особливостей функціонування освітніх систем передових країн, зокрема Фінляндії, із метою формування на цій основі векторів розвитку системи освіти України в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Комплексний і багатогранний характер досліджуваної проблеми визначає і відповідну широту наукових досліджень у цій сфері. Питання відповідності наявної системи освіти в Україні вимогам суспільства та економічному розвитку країни досліджувались у роботах О. Локшиної, О. Мартякової та В. Мудрої, Є. Мішеніна, І. Совсун та інших науковців.

Для науково-педагогічних працівників освітніх закладів, методистів і педагогів-практиків, зацікавлених у розробленні нових підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів, можуть бути цікавими науково-методичні праці Т. Канівець, Н. Морзе, О. Полякової, О. Щербак та інших.

Зміни до оцінювання учнів регламентовано у Концепції Нової української школи, у низці наказів і методичних рекомендацій МОН України, таких як «Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи», «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі», «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу».

Загальновідомо, що основою компетентності є навчальний досвід, тому для відстеження особистісного розвитку учнів, побудови індивідуальної траєкторії формування кожної особистості надзвичайно важливим є правильно організований учителем процес оцінювання, самооцінювання і взаємного оцінювання навчальної діяльності. У цьому процесі для українських педагогів корисним і співзвучним завданням Нової української школи може стати застосування ефективних практик оцінювання фінської школи.

Метою дослідження є аналіз способів реалізації нових методологічних підходів до оцінювання поступу навчання учнів як складників реформаційних змін в українському освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу. Порівняймо український і фінський погляди на оцінювання навчальних досягнень учнів. В українських школах оцінювання – це процес установа рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних навчальних програм. Його результатом є педагогічна оцінка, що відображається в оцінювальних судженнях і висновках учителя/вчительки вербально, або в балах. Виставлення балів обов'язково супроводжується оцінювальними судженнями (Локшина, 2009).

У фінських школах оцінювання сприймається як багатосторонній діалог між усіма учасниками освітнього процесу – учнями, вчителями, батьками щодо обговорення питань оцінювання навчальних досягнень учнів з метою формування навиків такого оцінювання. Діалог ґрунтується на взаємній повазі, з огляду на принцип справедливості та чесності усіх учасників освітнього процесу, і передбачає застосування таких важливих методичних прийомів, як заохочення, мотивація, толерантність до невдач, розуміння і прийняття успішності кожного учня.

Один із видів роботи закладу освіти спрямований на інформування учнів і батьків щодо поступу у навчання (планування, підтримання, постановка цілей), способів оцінювання навчання, питань поведінки; на турботу про благополуччя учня, уникнення булінгу під час взаємодії із однолітками; створення довіри між школою і батьками учнів. Оцінюючи учнів, водночас важливо створювати поле для розширення їхніх можливостей.

Співпраця із батьками є надзвичайно важливою для вибудовування індивідуальної траєкторії розвитку дитини, її уподобань, цінностей, цілей. На зборах батьків або осіб, які їх замінюють, мають бути різні результати навчальної діяльності учнів, які демонструють компетентність і поступ, такі як портфоліо із текстами, вироби учнів, результати проєктів, електронні продукти (анімація, фільми тощо), зроблені учнями. Документація освітньої діяльності має важливе значення, оскільки не можна говорити учню або батькам / особам, які їх замінюють, про те, що не задокументовано.

Процес оцінювання у фінській школі, як і в Новій українській школі, передбачає сприйняття учня як суб'єкта та активного учасника власного навчання. Фінські педагоги володіють інформацією про учнів: причини проблем у навчанні, поведінці; особливі труднощі; мовні навички; їхнє походження, здоров'я та особисті потреби; вік і зрілість; різні способи, за допомогою яких учні навчаються і працюють; сильні сторони; найкращі способи навчання; про підтримку, якої потребують (Salberh Pasi, 2017).

Серед об'єктів оцінювання у фінській освітній програмі є результативність і поступ учнів у навчанні, наявність сформованих навичок і поведінка. Процес оцінювання у фінській школі побудований за принципами, згідно з якими оцінювання є: 1) заснованим на цілях і критеріях; 2) рівним; 3) відкритим; 4) ґрунтується на співпраці, взаємодії між учнями і вчителями, між школою і батьками; 5) систематичним і послідовним; 6) різноманітним; 7) особистісно зорієнтованим.

Порівнюючи українську і фінську освітні системи, можна визначити, яких явищ немає у фінських школах: 1) учнів не порівнюють між собою; 2) немає шкільних інспекторів: ніхто не оцінює ані школи, ані вчителів; 3) вчителі не оцінюють один одного, але можуть ділитися ідеями; 4) директори не оцінюють учителів; 5) немає перевірки матеріалів або підручників; 6) оцінювання не ґрунтується на особистісних характеристиках учня.

Метою шкільної системи оцінювання у фінських школах є позитивний зворотний зв'язок і підтримання у кожному учневі таких важливих для навчання якостей, як почуття власної гідності (індивідуальний зворотний зв'язок), упевненості у своїх силах (віра, реалістич-

ність), самопізнання (тобто розуміння себе як учня, самоефективність, а не просто зосередженість на успішності) (Пошетун, 2020)

Завдання оцінювання є досить чітко окресленими: 1) спрямовувати, заохочувати і підтримувати учнів під час навчання; 2) допомагати кожному учню самостійно визначати цілі власного навчання; 3) вимірювати ефективність досягнення цілей із метою зростання і розвитку; 4) допомагати учням розуміти, з якою метою вони навчаються; 5) розвивати реалістичне розуміння себе як учня.

У школах Фінляндії запроваджено чотири види оцінювання: діагностичне, формувальне, підсумкове і прогностичне.

Діагностичне оцінювання передбачає вимірювання вчителем початкового рівня компетентностей учнів, раніше засвоєних знань. Це вимірювання може бути тестом, бесідою, читанням зразка тощо. На основі результатів учитель може планувати викладання.

Формувальне оцінювання відбувається під час навчання, сприяє кращим результатам учнів і ґрунтується на поставлених цілях. Його можна проводити як обговорення результатів оцінювання між учнями та вчителями, батьками та учнями. Формами формувального оцінювання є самооцінювання, взаємне оцінювання. Наприклад, учні читають тексти в парах і дають одне одному поради щодо швидкості та акторської майстерності під час читання.

Підсумкове оцінювання – це оцінювання рівня компетентності учнів, яке проводять після вивчення розділу, модуля та після завершення навчального року. Вчителі складають звіт наприкінці навчального року про те, яким чином учень досяг поставлених цілей. Форму усного чи письмового звіту затверджує муніципалітет або школа.

Прогностичне оцінювання завжди попереджувальне, яке дає змогу визначити цілі на майбутнє, спільно з учнем обговорити, що і як вивчати надалі, якої допомоги потребує дитина.

Алгоритм діяльності вчителя щодо організації формувального оцінювання можна представити у вигляді такої послідовності дій:

- 1) формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей;
- 2) створення ефективного зворотного зв'язку;
- 3) забезпечення активної участі учнів у процесі пізнання;

4) ознайомлення учнів із критеріями оцінювання;

5) забезпечення можливості та вміння учнів аналізувати власну діяльність (рефлексія);

6) корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання (Мішенін, 2015).

Формувальне оцінювання успішно використовують у перевернутому і змішаному навчанні. Під час такого навчання в учнів виникає чимало труднощів, серед яких незацікавленість учнями аудіо- та відеоконтентом, відсутність інструментів оцінювання чи моніторингу. Ми пропонуємо проаналізувати інструменти формульованого оцінювання стосовно роботи учнів із відеоматеріалами.

Навчальне відео є багатофункціональним у змішаному і перевернутому навчанні. Наприклад, воно пояснює матеріал, створює візуальну метафору, дає емоційне налаштування, уточнює зміст і надає покрокову інструкцію. Кетлін Такер, учителька, доктор педагогічних наук, консультант із питань освіти в Каліфорнії, тренерка та авторка світових бестселерів із методики змішаного навчання пропонує використовувати спеціальну систему формульованого оцінювання для роботи з відеоматеріалами під час перевернутого навчання. Відповідно до методики Кетлін, перед тим, як учні переглянуть відео, вчителів потрібно викликати інтерес до теми, наприклад, запропонувати учням проблемне запитання чи оцінити їхні попередні знання за допомогою онлайн-вікторини. Завданнями першого етапу формульованого оцінювання під час змішаного навчання є визначення особистих навчальних потреб учнів і діагностичне оцінювання того, що учні знають на початку вивчення теми.

Розгляньмо кілька ресурсів, сервісів Інтернету, інструментів, які дозволяють оцінювати готовність учнів сприймати матеріал навчального відео. Перший інструмент – Flipgrid – проста у використанні безкоштовна платформа для розвитку комунікативних навичок учнів. За допомогою сервісу вчителі можуть створити різні завдання, наприклад, записати відеовідповідь із розповіддю про розв'язання ними проблеми. (Sovsun, 2016).

Другий інструмент – Padlet – віртуальна дошка для організації спільної роботи. На ній можна розміщувати тексти, гіперпосилання,

зображення, записувати аудіо та відео наживо. Можна прикріплювати файли, аудіо чи відеозаписи. Інструмент допоможе вчителю провести «мозковий штурм», зібрати матеріали для вивчення теми чи спрямувати роботу учнів на вирішення проблеми. У безкоштовному обліковому записі доступні 5 віртуальних дошок.

Після актуалізації опорних знань ми переходимо до роботи із відеоконтентом. Flip and engage – перевертання і залучення. Задля кращого усвідомлення учнями інформації із відео вчителям потрібно залучити їх до активного перегляду. Поєднання відео з інтерактивним завданням допоможе перевірити рівень опанування теми та буде доказом перегляду відеоматеріалу (Канівець, 2012).

На цьому етапі варто використовувати такі три стратегії формульованого оцінювання: по-перше, відстежувати прогрес у навчанні; по-друге, надавати зворотний зв'язок; по-третє, активізувати самонавчання і взаємне навчання учнів.

Ми розглянемо інструменти, які варто використовувати на цьому етапі. Перший інструмент – edpuzzle – онлайн-платформа, за допомогою якої можна створювати інтерактивне навчальне відео із тестами та коментарями для учнів: редагування відео, вирізання потрібного фрагменту, додавання до відео свого звукового коментаря тощо. Крім того, вчитель має змогу створити клас та розіслати відео учням, надавши їм згенерований код класу. Переваги цієї платформи у тому, що учні можуть використовувати як онлайн-версію, так і безкоштовний застосунок.

Інший інструмент – playposit – віртуальне освітнє середовище для створення і спільного використання відеоуроків. Учителі можуть працювати з будь-яким онлайн-відео: скінкастами, video khan academy чи TED, перетворюючи їх на активний ресурс для роботи з учнями. Питання може містити текст, аудіо, зображення, математичні символи, покликання та код. Реєстрація у сервісі доступна в ролі вчителя або учня, є можливість організувати роботу із класом, тоді вчитель зможе контролювати роботу учнів. Для переглядання уроків потрібно авторизуватись у системі. Мова інтерфейсу – англійська. Крім того, ви можете використовувати платформи visia та TEDeducation для створення інтерактивного відео.

Одним із найкращих інструментів, який допомагає вчителю стежити за динамікою перегляду, а учням – структурувати і запам'ятовувати інформацію, є заповнення органайзерів, які візуалізують інформацію. Доречно для цього використовувати цифрові або друковані документи. Задля допомоги учням визначити ключові моменти, подані у відео, потрібно надати їм шаблон документа.

Третій етап роботи пов'язаний із діяльністю залучення учнів до застосування нових знань після перегляду відео. Етап має формувальну функцію, адже учні оцінюють, що саме дізналися, коли переглядали відео, які прогалини або хибні уявлення потрібно скорегувати або усунути. На цьому етапі ми пропонуємо використовувати такі сервіси для створення вікторин та опитувань, як Google форми, Kahoot, Classtime, Quizlet, Mentimeter. Це дозволить учням дати відповідь на запитання та отримати зворотний зв'язок.

Доцільно використати Google canvas чи Mindomo – інструмент для створення концептуальних мап, що допоможе візуально відобразити ключові поняття з відео та їхній взаємозв'язок. Інструмент Google Class G suite допоможе згуртувати учнів у спільному віртуальному просторі. Використання Google-документів чи Google-презентацій для виконання завдань вимагають від учнів практично застосувати переглянуту інформацію з відеоматеріалу. Крім того, рекомендовано використовувати платформи, які допоможуть швидко створити віртуальну історію, як от комікс на основі переглянутого відео. Платформи з таким функціоналом – Storyboard That та Story Jumper (Morze, 2013).

Важлива стратегія формувального оцінювання – посилення відповідальності за власне оцінювання. На цьому етапі можна провести вправу-рефлексію «вихідний квиток». Її мета – допомогти учням навчитися розмірковувати про власне навчання. У пригоді стане цифровий інструмент Mentimeter. Він забезпечує швидкий

зворотний зв'язок і допомагає учням проаналізувати вивчений матеріал. Після завершення роботи з відео вчителі можуть використовувати зібранні дані для визначення того, яким учням потрібні додаткові інструкції, пояснення чи практичне закріплення навчального матеріалу. У перспективі відео, ймовірно, матиме велике значення у навчанні (Полякова, 2013).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, як ми бачимо, педагогічне оцінювання є одним із найважливіших елементів сучасного навчального процесу. Оскільки навчання та оцінювання – нероздільні процеси, то від правильної організації оцінювання великою мірою залежить ефективність управління навчальним процесом.

Основою процесів реформування освітньої сфери в Україні, враховуючи досвід Фінляндії, на рівні оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з урахуванням загальносвітових трендів розвитку (інформаційні технології, навчання впродовж життя, проблемне навчання, компетентнісний підхід), має стати зміна системи навчання та оцінювання поступу і досягнень учнів: забезпечення виваженості, стабільності, якісного методичного, аналітичного, справедливого і гуманного супроводу освітнього процесу на всіх етапах навчання.

Оцінювання навчальної діяльності учнів – цілеспрямований процес спостереження за навчанням учнів, що є необхідною умовою інтерактивного навчання, під час якого формується культура спільного обговорення, розвиваються навички критичного і творчого мислення, формується позитивне мотиваційне освітнє середовище.

Формувальне оцінювання підтримує впевненість учнів у тому, що кожен здатний покращити свої результати, оскільки учням наводяться приклади того, що від них очікують. Отже, активне використання сучасними вчителями нової української школи методів формувального оцінювання є одним із ключових чинників якісної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Політична пропозиція до проекту Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Електронний ресурс Сайт МОН України. Режим доступу: [http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-\(2016-rik\).html](http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-(2016-rik).html)
2. Салберг Пасі. Фінські уроки 2.0: Чого може навчитися світ з освітніх змін у Фінляндії: навч.-метод. посіб. Харків: Вид-во «Ранок», 2017. 240 с.

3. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.): монографія. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2009. 404 с.
4. Пометун О.І. Нова українська школа : розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 132 с.
5. Мішенін Є.В. Напрями удосконалення системи управління освітою на логістичних засадах: монографія. Харків: ТОВ «Діса плюс», 2015. С. 97-109с.
6. Совсун І. Освіта – це стратегічний ресурс держави: Електронний ресурс. Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/02/18/inna-sovsun-osvita-%E2%80%93-cze-strategichnij-resurs-derzhavi/>
7. Канівець Т. М. Основи педагогічного оцінювання: навчально-методичний посібник. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. 102 с.
8. Морзе Н. В. Формувальне оцінювання : від теорії до практики: *Інформатика та інформаційні технології у навчальних закладах*. 2013. №6. 45–57 с.
9. Полякова О. Реалізація компетентнісного підходу в оцінювальній діяльності вчителя початкових класів: *Рідна школа*. 2013. №11. С. 69-72.
10. Щербак О. І. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2014. 136 с.

REFERENCES:

1. Politychna propozyziya do proektu Kontseptsiyi realizatsiyi derzhavnoyi polityky u sferi reformuvannya zahal'noyi seredn'oyi osvity «Nova ukrayins'ka shkola» na period do 2029 roku [Political proposal to the draft Concept of implementation of state policy in the field of reforming general secondary education "New Ukrainian School" for the period up to 2029]. Elektronnyy resurs Sayt MON Ukrayiny. Rezhym dostupu: [http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-\(2016-rik\).html](http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-(2016-rik).html). (in Ukrainian).
2. Salberh Pasi. (2017) Fins'ki uroky 2.0: Choho mozhe navchytysya svit z osvitnikh zmin u Finlyandiyi [What the world can learn from educational change in Finland]. Kharkiv: Vyd-vo «Ranok», 240 p. (in Ukrainian).
3. Lokshyna O. I. (2009) Zmist shkil'noyi osvity v krayinakh Yevropeys'koho Soyuzu [The content of school education in the countries of the European Union]. Kyiv: Vydavnychyy dim «Osvita», 404 p. (in Ukrainian)
4. Pometun O. I. (2020) Nova ukrainska shkola: rozvytok krytychnoho myslennia uchniv pochatkovoї shkoly [New Ukrainian school: development of critical thinking of primary school students]. Kyiv : Vydavnychiy dim «Osvita», 132 p. (in Ukrainian).
5. Mishenin Y.V. (2015) Napryamy udoskonalennya systemy upravlinnya osvitoyu na lohistychnykh zasadakh [Directions for improving the education management system on a logistical basis]. Kharkiv: TOV «Disa plyus», 109p. (in Ukrainian).
6. Sovsun I. (2016) Osvita – tse stratehichnyy resurs derzhavy [Education is a strategic resource of the state]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrayiny. Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/02/18/inna-sovsun-osvita-%E2%80%93-cze-strategichnij-resurs-derzhavi/> (in Ukrainian).
7. Kanivets' T. M. (2012) Osnovy pedahohichnoho otsinyuvannya [Fundamentals of pedagogical assessment] Nizhyn : Vydavets' PP Lysenko M. M., 102 p. (in Ukrainian).
8. Morze N. V. (2013) Formuval'ne otsinyuvannya: vid teoriyi do praktyky [Formative assessment: from theory to practice] Informatyka ta informatsiyi tekhnolohiyi v navchal'nykh zakladakh. 45–57 p. (in Ukrainian).
9. Polyakova O. (2013) Realizatsiya kompetentnisnoho pidkhodu v otsinyuval'niy diyal'nosti vchytelya pochatkovykh klasiv [Implementation of the competence approach in the assessment of primary school teachers] Ridna shkola. 72 p. (in Ukrainian).
10. Shcherbak O. I. (2014) Teoriya i praktyka otsinyuvannya navchal'nykh dosyahnen' [Theory and practice of evaluation of educational achievements] Ivano-Frankivs'k : Lileya-NV, 136 p. (in Ukrainian).